

TPITO BIBAIO

Πρώτο Κεφάλαιο

Ο Βάλτερ της Μπριέν, δούκας της Αθήνας. Η Ματθίλδη του Ενό. Η κατάσταση στη Θεσσαλία. Οι πολεμικές επιχειρήσεις της Καταλάνικης Εταιρείας. Ο Θεοβάλδος Κεπόι και ο Ροκαφόρτε. Η Εταιρεία στη Θεσσαλία. Μπαίνει στην υπηρεσία του δούκα Βάλτερ. Ο πόλεμος του δούκα στη Θεσσαλία και η ρήξη του με την Εταιρεία. Αυτή στρατοπεδεύει στην Κωπαΐδα. Η διαθήκη του Βάλτερ. Ο αφανισμός του δούκα της Αθήνας.

1. Μετά το θάνατο του Γουίδωνος Β΄ της Αθήνας ο οίκος των Λα Ρος συνέχισε βέβαια να υφίσταται στην Ελλάδα με τον πλάγιο κλάδο των αυθεντών Βελιγοστής και Δαμαλά, δεν ακούστηκε όμως ποτέ να εγείρει αξιώσεις επί της διαδοχής ο Ρενό [Renaud], ο τότε αυθέντης αυτού του τιμαρίου. Σαν πλησιέστερος κληρονόμος του μακαρίτη δούκα αναγνωρίστηκε ο γιος της θείας του Ισαβέλλας Λα Ρος και του Ούγου της Μπριέν [Hugo de Brienne], δηλαδή ο Βάλτερ Ε΄, κόμης της Μπριέν και του Λέτσε.

Αυτός ο ιπποτικός άνδρας μετά το θάνατο του πατέρα του είχε πολεμήσει γενναία σε πολλές μάχες υπέρ του στέμματος της Νεάπολης εναντίον του οίκου της Αραγωνίας. Την άνοιξη του 1300 έπεσε σ' ενέδρα στο Γκαλιάνο της Σικελίας και, αφού αμύνθηκε ηρωικά, πιάστηκε αιχμάλωτος απ' τον Καταλάνο Blasco de Alagona, και μόνο με τη συνθήκη της Καλταμπελότα

ξαναπόχτησε την ελευθερία του¹. Το 1306 ο Βάλτερ παντρεύτηκε στη Γαλλία την Ιωάννα του Σατιγιόν [Chatillon], κόρη του κοντόσταβλου Galcher de Saint Pol-Porcien, που η μάνα του, η Ιζαμπό Βιλλαρδουίνη, ήταν κόρη του περίφημου στρατάρχη της Καμπανίας². Ο θάνατος του Γουίδωνος τον κάλεσε τώρα στο δουκικό θρόνο της Αθήνας, και δεν είχε να φοβηθεί διεκδικήσεις άλλων μνηστήρων. Βέβαια το γαλλικό Χρονικό του Μορέως αναφέρει μια διεκδικήτρια, που εμφανίστηκε στη σύνοδο των βαρόνων της Αχαΐας, στη Γλαρέντζα, και προσπάθησε να νομιμοποιήσει τις αξιώσεις της, όμως την απέπεμψαν. Ήταν η Εσχίβη, κυρία του Baruth [στη Γερμανία], κόρη εκείνης της Αλίκης Λα Ρος, που είχε παντρευτεί τον Ιωάννη του Ιβελίνου [d' Ibelin]³. Επειδή ήταν μεγαλύτερη σε ηλικία απ' την αδερφή της Ισαβέλλας, τη μάνα του Βάλτερ της Μπριέν, πίστεψε πως μπορούσε να στηρίξει στα πρωτοτόκια το προβάδισμά της⁴. Τα δικαιώματα ενός άλλου συγγενή του οίκου Λα Ρος χάθηκαν μαζί με τον Κάρολο Lagonessa, στρατοπεδάρχη της Σικελίας. Αυτός ο Νεαπολίτης ευγενής, γιος του Φιλίππου Lagonessa, που είχε διατελέσει απ' το 1280 ως το 1282 βάιλος του Μοριά, παντρεύτηκε την Αικατερίνη, δεύτερη αδερφή της Αλίκης. Όμως το 1304 κιόλας

1) Amari, *Vespro Siciliano*. κεφ. 17.

2) Anselme, *Histoire généalogique et chronologique de la maison royale de France*, σελ. 109.

3) *Lignages d'outremer*, σελ. 449. Η Εσχίβη παντρεύτηκε τον Antfroy de Montfort.

4) Αραγωνέζικο Χρονικόν του Μορέως, σελ. 118 κ.ε.: «*Et la dicha siniora de Barut dicia que su madre era mas primogenita que la madre del duche conte de Brenna...*».

πέθανε, και λίγο μετά απ' αυτόν κι ο γιος του Ιωάννης¹.

Στις αρχές του καλοκαιριού του 1309 ο Βάλτερ της Μπριέν κατέπλευσε με δυο γαλέρες στη Γλαρέντζα. Είχε μαζί του επιστολές του βασιλιά και του Φιλίππου του Τάραντα με διαταγές προς το βάιλο του Μοριά Μπερτίνο Βισκόντε να τον αναγνωρίσει ως αυθέντη της Αθήνας και να του αποδώσει την κυριότητα αυτής της χώρας². Ανεμπόδιστος ανέλαβε τη διακυβέρνηση του δουκάτου. Βρήκε τη νεαρή χήρα του προκατόχου του να είναι αρραβωνιασμένη μ' ένα άγνωστό της πρίγκιπα της Νεάπολης, τον Κάρολο του Τάραντα, πρεσβύτερο γιο του Φιλίππου. Τη Ματθίλδη την εξανάγκασαν σ' αυτό το συνοικέσιο οι Ανζού, ώστε τα δικαιώματά της επί της Αχαΐας να έρθουν στον οίκο τους. Τον αρραβώνα τον ευλόγησε πανηγυρικά στις 2 Απριλίου 1309 στη Θήβα ο αρχιεπίσκοπος Αθηνών Ερρίκος. Τον πρίγκιπα που απουσίαζε εκπρο-

1) Βλέπε αποσπάσματα ενός εγγράφου στο *Minieri Riccio, Studi storici*, σελ. 54. Γι' αυτά *Bozzo, Note storiche*, σελ. 272. Κατά τον *Hopf*, τ. Α', σελ. 360, ο Κάρολος *Lagonessa* πέθανε το 1304· κατά τον *Minieri, Fasc. Angioini*, σελ. 72, πριν απ' τις 13 Οκτ. 1304. Στα *Regesta Angioina*, (τ. 143 *Carolus B' 1304-1305 F. φ. 145*) ο βασιλιάς επικυρώνει τον Ιωάννη (*Johes*) *Lagonessa* ως κληρονόμο του: «*Karolo de Lagonessa milite olim Regni nostri Sicilie Senescallo nuper humanis rebus abducto... Dat. Averse die 23 Sept. III Ind.*».

2) Στις 24 Απρ. 1309 ο Βάλτερ βρισκόταν ακόμα στην Μπριέν: 'Εγγραφο στη *Bibliothèque de l' école des Chartes*, τ. XXIII, σελ. 181. Στις 11 Αυγ. 1309 ο δόγης του συνέστησε τον Βενεταίνο Πέτρο, γιο του καγκελάριου Τάντο, για εφημέριο στη Θήβα· επίσης τον σύστησε στον πατριάρχη της Κωνσταντινούπολης Νικόλαο, που διέμενε στη Χαλκίδα, στον Θωμά των Σαλώνων, στρατάρχη της Αχαΐας και στον ιππότη Αντώνιο *Flamingo*. *Αρχεία της Βενετίας, Lettere*, φ. 91.

σώπησε ο βάιλος της Αχαΐας, ενώ σαν μάρτυρες παραβρέθηκαν στην τελετή οι ανώτατοι αξιωματούχοι της ηγεμονίας του Μοριά και του δουκάτου της Αθήνας. Τέτοια λαμπρή συγκέντρωση της φράγκικης αριστοκρατίας ήταν σπάνιο γεγονός για τη Θήβα. Κανένας δεν μπορούσε εκείνη τη στιγμή να φανταστεί, πως μόλις δυο χρόνια αργότερα τα ματωμένα πτώματα κάποιων απ' αυτούς τους αγέρωχους αυθέντες θα κείτονταν στους βάλτους του Κηφισού¹. Ωστόσο ο γάμος της Ματθίλδης με τον Κάρολο δεν έγινε. Ο νεαρός πρίγκιπας δεν εμφανίστηκε στην Ελλάδα· έξι χρόνια αργότερα, στις 5 Αυγούστου 1315, έπεσε στην περίφημη μάχη των Γιβελλίνων στο Μοντεκασίνο.

Το δούκα Βάλτερ με τον Φίλιππο του Τάραντα τον συνέδεε παλιά εν όπλοις φιλία, από τη Σικελία. Φαίνεται μάλιστα πως, όπως κι ο προκάτοχός του Γουίδων, διετέλεσε κάποια στιγμή και βάιλος της Αχαΐας, όπως φαίνεται απ' το ότι ο δόγης Πέτρος Γραδενίγος απευθύνθηκε κάποτε ρητά σ' αυτόν, για να πετύχει την απελευθέρωση και αποζημίωση Βενετσιάνων εμπόρων, που τους είχαν κουρσέψει κι αιχμαλωτίσει στη Γλαρέντζα, την Κέρκυρα και σ' άλλα μέρη που ανήκαν στην Ηγεμονία². Δυσκολίες στο νέο δούκα προκαλούσαν μόνο οι σχέσεις που είχαν αναπτύξει οι

1) Βλέπε την πράξη της μνηστείας στο *St. Genoio*, σελ. CCXV. Ανάμεσα στους μάρτυρες ο Lire (Ερρίκος), αρχιεπίσκοπος της Αθήνας, ο Ιάκωβος, επίσκοπος Ωλένου, ο Θωμάς των Σαλώνων, ο Νικόλαος του Σαιντ Ομέρ, ο Βονιφάτιος της Βερόνας, ο Αντώνιος και ο Ιωάννης *de Flamenc*, ο Ρενό Λα Ρος του Δαμαλά.

2) Επιστολή προς τον Βάλτερ, 23 Οκτ. η' ινδικτιώνος (1310). *Αρχαία Βενετίας, Lettere di Collegio* (1308-1310) φ. 60· αντίγραφο υπάρχει στη Μαρκιανή Βιβλιοθήκη, *Miscell. V., Decreti e Documenti Veneti Class. XIV, cod. XII, σελ. 79.*

προκάτοχοί του με τη Θεσσαλία. Ο Έλληνας αυτοκράτορας προσπαθούσε να διώξει τους Φράγκους απ' αυτό τον τόπο, που τον είχαν κάνει επαρχία της Αθήνας οι τελευταίοι Λα Ροσ. Όπως παρατηρήσαμε κιόλας, η αυτοκράτειρα Ειρήνη είχε προτείνει στο δούκα Γουίδωνα να παντρέψει την ετεροθαλή αδερφή του Ζανέτ της Μπριέν με το γιο της Θεόδωρο και από κοινού να κατακτήσουν για χάρη του τη Μεγαλοβλαχία¹.

Ο νεαρός, φιλάσθενος σεβαστοκράτωρ Νεοπάτρας Ιωάννης Β', μετά το θάνατο του κηδεμόνα του Γουίδωνος ανακηρύχθηκε ανεξάρτητος, και ο αυτοκράτορας Ανδρόνικος έσπευσε να τον παντρέψει με τη φυσική του θυγατέρα [με τη νόθη κόρη του], ώστε μ' αυτό τον τρόπο να βάλει τέλος στις διεκδικήσεις του δούκα της Αθήνας². Έτσι προέκυψαν μπερδέματα, που έφεραν το δούκα Βάλτερ σ' επαφή με την Καταλάνικη Εταιρεία και τελικά επέφεραν τον αφανισμό του.

Αυτό το «Ευτυχισμένο στρατεύμα των Φράγκων στη Ρωμανία» στρατοπέδευε ακόμα στα ερείπια της Κασσανδρείας. Κατ' όνομα και κατά το δίκαιο αρχηγός του ήταν ο Θεοβάλδος Σεπόι [Серой], στον οποίο είχαν δώσει τον όρκο πίστης στον πρίγκιπα Κάρολο του Βαλουά, στην πραγματικότητα όμως στρατηγός αυτής της ορδής ήταν ο στρατάρχης Μπερενγκάρ του Ροκαφόρτε. Ο τολμηρός Ισπανός ευγενής είχε μεγάλα σχέδια, που κατ' αρχήν είχαν σκοπό την άλωση της Θεσσαλονίκης. Εδώ ζούσαν εκείνα τα χρόνια δυο Ελ-

1) Νικηφόρος Γρηγοράς, βιβλ. VII, 5, σελ. 237. Κάνει λάθος λέγοντας την πριγκίπισσα [Ζανέτ] κόρη του δούκα της Αθήνας. Βλέπε *Horf*, τ. Α', σελ. 387.

2) Νικηφόρος Γρηγοράς, βιβλ. VII, 7, σελ. 249.

ληνίδες αυτοκράτειρες, η Ειρήνη, σύζυγος του Ανδρόνικου Β', και η Μαρία, σύζυγος του γιου του και συναυτοκράτορα Μιχαήλ Θ'. Όμως οι επιχειρήσεις του Ροκαφόρτε ναυάγησαν, πράμα που μείωσε τη φήμη του. Έχοντας γίνει μισητός στην Εταιρεία όχι μόνο σαν δολοφόνος του Εντέντζα, αλλά και για τη βαναυσότητα και τους τυραννικούς του τρόπους, κι έχοντας φτάσει στα μαχαίρια με τον Σεπόι, έπεσε τελικά θύμα μιας συνωμοσίας, που την εξύφανε ο Γάλλος ναύαρχος μαζί με ορισμένους δυσάρεστημένους. Ο Σεπόι, έχοντας δυναμώσει με την άφιξη έξι γαλερών που του έφερε ο γιος του απ' τη Βενετία, μια μέρα, με μια εξέγερση του στρατώνα, συνέλαβε το στρατάρχη και τον αδερφό του, τους έβαλε σ' ένα καράβι και τους ξαπόστειλε στη Νεάπολη. Αυτοί οι γενναίοι πέθαναν κι οι δυο τους από πείνα στη φυλακή της Αβέρσα, κατά διαταγή του βασιλιά Ροβέρτου. Αυτό ήταν το τέλος του Μπερενγκάρ του Ροκαφόρτε, ενός απ' τους μεγαλύτερους πολέμαρχους της Ισπανίας, τελευταίου ηγέτη της Εταιρείας μέσ' απ' τους κόλπους του ηρωικού στίφους του Ρογήρου του Φλορ.

Ο Σεπόι, αδιαφιλονίκητος τώρα πια αρχηγός των Καταλάνων για λογαριασμό του Καρόλου του Βαλουά, είχε στη διάθεσή του ένα εμπειροπόλεμο και γενναίο στράτευμα, με το οποίο μπορούσε ν' απειλήσει σοβαρά την πρωτεύουσα Κωνσταντινούπολη. Μόνο που οι περιστάσεις τον ανάγκασαν αντί να στραφεί προς Βορρά, στο Βόσπορο, να κατευθυνθεί προς το Νότο. Οι προσπάθειες που έκανε να συνάψει δεσμούς με τους Βενετσιάνους της Εύβοιας, με το δούκα της Αθήνας, με τους Τούρκους, ακόμα και με το βασιλιά της Αρμενίας, έμειναν δίχως αποτέλεσμα. Η μισθοφορική

ορδή περιέπεσε σε απόγνωση και εξαιτίας της έσχατης φτώχειας σε απελπισία. Γι' αυτό εγκατέλειψε την Κασσάνδρεια και διέσχισε τη Μακεδονία, ενώ δεχόταν ισχυρή πίεση απ' τα εχθρικά στρατεύματα των Ελλήνων, που, με ηγέτη το γενναίο στρατηγό Χανδρηνό, τους πολεμούσαν μ' επιτυχία και τους καταδίωκαν ακατάπαυστα¹. Για να της κόψουν την επιστροφή στη Θράκη και το δρόμο προς το Βόσπορο έκλεισαν οι Έλληνες το πέρασμα της Χριστόπολης με τείχος απ' το βουνό ως τη θάλασσα. Γι' αυτό η Εταιρεία αναγκάστηκε να πάρει το δρόμο της Θεσσαλίας. Εκεί είχε σκοπό πρώτ' απ' όλα ν' αναπαυτεί στις πλούσιες πεδιάδες και μετά να συνεχίσει την αναζήτηση της τύχης της προς τα νότια. Η δύναμή της τότε ήταν, πεζοί και ιππικό, πάνω από 8.000 άνδρες, ένα ανακάτεμα ανθρώπων από πολλά έθνη. Την άνοιξη του 1309, αφού ξεχειμώνιασε στον Πηνεϊό, ανάμεσα στον Όλυμπο και την Όσσα, κι αφού αποχώρησε ένα μέρος απ' τους Τούρκους συμμάχους της, εισέβαλε στη Θεσσαλία. Ο Ιωάννης Άγγελος, ο ανίσχυρος ηγεμόνας της Μεγαλοβλαχίας, αναγκάστηκε να συνάψει μ' αυτούς τους ληστοστρατιώτες συνθήκη φόρου υποτελείας, κατά πως τον συμβούλεψαν μες στην απελπισία τους οι άρχοντες της χώρας. Αυτή η συνθήκη εμπόδισε το στρατηγό Χανδρηνό να συνεχίσει την καταδίωξη της ορδής².

Ο Σεπόι έστειλε ταχυδρόμους στο βάιλο και τους τριτημόριους της Εύβοιας, με στόχο να τους πείσει

1) Νικηφόρος Γρηγοράς, βιβλ. VI, 6, σελ. 246. Βλέπε το εγκώμιο του Χανδρηνού απ' τον Θεόδουλο στο Πρεσβευτικόν. (*Boissonade, Anecd. Graeca*, τ. Β', σελ. 188 κ.ε.).

2) Θεόδουλος, σελ. 200.

για φιλικές σχέσεις με την Εταιρεία· αυτοί του απάντησαν με υπεκφυγές, πως θα περιμένουν να δουν τι θα κάνουν ο δούκας της Αθήνας, ο τριτημόριος Γεώργιος Γκίτσι και ο μαρκήσιος της Βοδονίτζας, που είχαν τον πρώτο λόγο σε τέτοιες περιπτώσεις. Ειδοποίησαν το δόγη γι' αυτή την υπόθεση, καθώς και για το ότι ο δούκας βρισκόταν σε μυστικές διαπραγματεύσεις με την Εταιρεία και με τους Έλληνες. Γι' αυτό κι η Βενετία ανησυχούσε για την ασφάλεια της Εύβοιας¹.

Στο μεταξύ ο Σεπόι βαρέθηκε την τυχοδιωκτική ζωή με τους αγριάνθρωπους της Εταιρείας, που παρά τη συνθήκη με τον ηγεμόνα λεηλατούσαν και ρήμαζαν ασυγκράτητοι τη Θεσσαλία. Ούτε γινόταν πια να υπηρετεί στην Ανατολή τον Κάρολο του Βαλουά, γιατί η γυναίκα του, η αυτοκράτειρα Αικατερίνη Κουρτενέ, πέθανε κι ο πρίγκιπας εκχώρησε τα δικαιώματά του στον Φίλιππο του Τάραντα. Ο Γάλλος ναύαρχος πρέπει να βρέθηκε σε απελπιστική κατάσταση, γιατί στις 9 Σεπτεμβρίου 1309 εγκατέλειψε κρυφά, σαν φυγάδας, το στρατόπεδο των μισθοφόρων, επιβιβάστηκε σ' ένα λιμάνι της Θεσσαλίας στις γαλέρες του κι επέστρεψε στη Γαλλία².

1) Ο Πέτρος Γραδενίγος προς το βάλιο της Χαλκίδας (*Lettere di Collegio*, φ. 63β): «*Intelleximus litteras vras nuper nobis missas inter cetera continentes, qualiter dominus Gibaldus qui est in Vlachia cum compagna misit suos nuncios ad vos et dominos de intus requiringdo pacem.*» Αυτός ο *Gibaldus* δεν μπορεί να είναι παρά μόνο ο Θεοβάλδος Σεπόι, όμως η ημερομηνία της επιστολής, 29 Νοεμ. η' ινδικτιώνος (1310), δεν συμφωνεί με τα γεγονότα, γιατί τότε ο Σεπόι δεν βρισκόταν πια στη Βλαχία. Το φευγιό του θα έπρεπε να το ξέρουν στη Βενετία. Γι' αυτό πρέπει να γραφτεί ζ' ινδικτιώνος (1309).

2) *Muntaner*, κ. 239. Η ημερομηνία του φευγιού του Σεπόι είναι σημαντική για τη χρονολόγηση και αυτού και των κατοπινών γεγονό-

Η προδοτική φυγή του στρατηγού, που για χάρη του είχαν θυσιάσει τον τελευταίο μεγάλο ηγέτη τους, προκάλεσε τόση οργή στην ορδή των Καταλάνων, που σκότωσαν δεκατέσσερις καπετάνιους, απ' αυτούς που είχαν πρωταγωνιστήσει στην εξέγερση κατά του Μπερηνγκάρ του Ροκαφόρτε. Επειδή οι παλιοί τους αρχηγοί είχαν σκοτωθεί, ή, όπως ο Χιμένες Αρένος και ο Ραμόν Μουντανέρ, είχαν αποχωρήσει, βρέθηκε η ορδή σε μια κατάσταση παρόμοια με των Μυρίων, των Ελλήνων μισθοφόρων του Κύρου του νεότερου, μετά την προδοτική δολοφονία των αρχηγών τους. Γι' αυτό η Εταιρεία άλλαξε τη συγκρότησή της: καθιέρωσε ένα πιο δημοκρατικό σχήμα, εκλέγοντας μέσ' απ' τους κόλπους της δυο ιππότες, έναν αλδάλιδο κι έναν αλμουγαβάρο, εκτός απ' το συμβούλιο των Δώδεκα που είχαν απ' την αρχή¹. Αυτός ο στρατός, που αποτελούνταν από Ισπανούς, Σικελούς, Έλληνες και Τούρκους έγινε τώρα ακόμα πιο αποφασιστικά μια ανεξάρτητη, πλανόδια στρατιωτική δημοκρατία, δεμένη όχι μόνο απ' τη συνηθισμένη πειθαρχία, αλλά κι απ' την ανάγκη. Εξακολούθησε να ονομάζεται όπως και πρώτα «Το ευτυχισμένο στράτευμα των Φράγκων στη Ρωμανία», και στη σφραγίδα και στο έμβλημά του είχε την εικόνα του προστάτη του, του Αγίου Γεωργίου, έ-

των. Αυτή προκύπτει απ' το λογιστικό απολογισμό των εξόδων της αποστολής του στη Ρωμανία, που κράτησε απ' το Σεπτ. του 1306, που έφυγε απ' το Παρίσι, ως τις 29 Απρ. 1310, που επέστρεψε στη Mons. Η τελευταία της περίοδος κρατά απ' τις 9 Σεπτ. 1309 ως τις 29 Απρ. 1310. *Du Cange, Histoire de Constantinople*, κεφ. 2, αρ. XXX.

1) *Addellili*, λέξη αραβική, θα πει οδηγός. Έτσι έλεγαν τους αρχηγούς των αλμουγαβάρων. Βλέπε *Amari, Vespro Siciliano*, τ. Α', σελ. 235.

φιππου. Η Καταλάνικη Εταιρεία έγινε το πρότυπο των μισθοφορικών στιφών που δημιουργήθηκαν στην Ιταλία, του Hawkwood, του Landau, του Αλβέρτου Sterz και άλλων φημισμένων καπετάνιων.

Έναν ολόκληρο χρόνο, αναφέρει ο Νικηφόρος [Γρηγοράς], αυτός ο τρομερός στρατός έμεινε στη Θεσσαλία, γιατί εδώ έβρισκε μισθό, άφθονη τροφή και πλιάτσικο, που εξακολουθούσε να υπάρχει στο ρημαγμένο κάμπο. Τελικά ο απελπισμένος σεβαστοκράτωρ κατάφερε να πείσει τους Καταλάνους να φύγουν απ' τον τόπο του, κερδίζοντας με δώρα τους αρχηγούς τους και με την υπόσχεση να τους δώσει οδηγούς, για να τους πάνε με ασφάλεια «στην Αχαΐα και τη Βοιωτία». Η Εταιρεία ξεκίνησε την άνοιξη του 1310 και προχώρησε με μεγάλη δυσκολία μέσ' απ' τη Βλαχία, την ισχυρότερη χώρα του κόσμου κατά τον Μουντανέρ, κατοικημένη από ένα λαό, που την αδάμαστη αγριότητα του είχε κιόλας παρατηρήσει ο Βενιαμίν Τουδέλας¹. Συνέχισαν προς τη Λοκρίδα και τη Φωκίδα. Ένα χρονικό που συντάχθηκε μόλις το 18ο αιώνα, λέει πως ο αυτοκράτορας Ανδρόνικος διέταξε τις φρουρές της Ναυπάκτου, του Γαλαξιδίου και του Λιδορικιού να πολεμήσουν τους Καταλάνους, κι ότι εξαιτίας της διχόνοιας των Ελλήνων στάθηκε δυνατό να κυριέψουν οι Καταλάνοι τα Σάλωνα. Αυτά όλα όμως δεν μπορεί, παρά ν' αναφέρονται σε μια κατοπινή εποχή².

2. Η εκστρατεία της μισθοφορικής ορδής στη Λοκρίδα δεν ήταν καθόλου αποτέλεσμα της συνθήκης της με

1) Ονομάζει τη χώρα Βαλαχία και λέει πως τα σύνορά της φτάνουν ως τη Λαμία.

2) Χρονικόν Γαλαξιδίου, εκδ. Σάθα, σελ. 204.

τον ηγεμόνα της Θεσσαλίας, αλλά έγινε με τη θέληση και μάλιστα στην υπηρεσία του δούκα της Αθήνας. Ο Βάλτερ της Μπριέν διεκδικούσε ορισμένα τμήματα της Φθιώτιδας και της Θεσσαλίας —και μάλιστα τη στιγμή που ο τοπικός δυνάστης ήταν άτεκνος και με το θάνατό του θα εξέλειπε η γενιά των Αγγέλων της Νεοπάτρας. Όμως ο αυτοκράτορας Ανδρόνικος, ο γαμπρός του Ιωάννης και η ηγεμονίδα της Ηπείρου Άννα είχαν κιόλας αντιταχθεί σε τέτοιες διεκδικήσεις. Είναι πιθανό ότι αυτοί οι σύμμαχοι μετά το θάνατο του Γουίδωνος είχαν καταλάβει τις περιοχές της Θεσσαλίας που είχαν αποκτήσει κάποτε οι Λα Ρος. Ο Βάλτερ, μπλεγμένος κατ' αυτό τον τρόπο σε πόλεμο με τους Έλληνες, έφτασε στη σκέψη, που από καιρό τον κλωθογύριζε, να μισθώσει την αδέσποτη Εταιρεία, με την οποία άλλωστε είχε κιόλας αρχίσει διαπραγματεύσεις ο προκάτοχός του¹. Αυτός προσωπικά, κατά πως αφηγείται ο Μουντανέρ, δεν ήταν άγνωστος στους Καταλάνους, αντίθετα μάλιστα τους ήταν αγαπητός· καταλάβαινε τη γλώσσα τους, επειδή τους είχε συναστραφεί όταν τον κρατούσε —παιδί ακόμα— επί χρόνια όμηρο ο πατέρας του στο φρούριο της Αυγούστας [Agosta] της Σικελίας. Οι τρομερότεροι στρατιώτες της εποχής, που εδώ και χρόνια ήταν ο φόβος και ο τρόμος της Ελλάδας, που είχαν εκπορθήσει πόλεις και διαλύσει στρατούς, που ερήμωναν ολόκληρες επαρχίες, που είχαν σκοτώσει σε άγριες εξεγέρσεις του στρατώνα τους καπετάνιους τους, έστεκαν εκεί, ανί-

1) Ο *Muntaner* μιλάει μάλιστα για συνθήκη με τους Καταλάνους στην Κασσάνδρεια, πράμα εξίσου ανακριβές μ' αυτό που λέει το *Αραγωνέζικο Χρονικό*, αρ. 536, ότι αυτή η συμφωνία είχε γίνει κιόλας ανάμεσα στον Γουίδωνα και τον Ροκαφόρτε.

κητοι και δυνατοί όπως στις μέρες του Ρογήρου του Φλορ. Όμως ο δούκας Βάλτερ τους θεωρούσε ένα απλό εσμό μισθοφόρων, πρόθυμο, από τότε που με το φευγικό του Σεπόι διαλύθηκε η σχέση τους με τον Κάρολο του Βαλουά, να μπει στην υπηρεσία κάθε νέου μισθωτή.

Ο διαπραγματευτής του, ο Ρογήρος Ντελόν [Roger Deslaur], ένας ιππότης απ' τη Ρουσιγιόν, που μπήκε στην υπηρεσία του ή ήταν κιόλας στην υπηρεσία του Γουίδωνος, έκανε με την Εταιρεία μια συμφωνία, που προέβλεπε να υπηρετήσουν το δούκα επί έξι μήνες. Ο ασυνήθιστα ψηλός μισθός που απαίτησε και πήρε η Εταιρεία δείχνει και την περήφανη συνείδηση που είχε για την αξία της και τον πλούτο του δούκα της Αθήνας. Κάθε βαριά οπλισμένος καβαλάρης θα έπαιρνε 4 χρυσές ουγκιές το μήνα, κάθε ελαφρός 2 και κάθε πεζός μίαν ουγκιά. Αν υπολογίσουμε τη δύναμη της Εταιρείας σε μόνο 7.000 άνδρες, τότε το μηνιαίο έξοδο για τον Βάλτερ έφτανε τις 12.000 ουγκιές, ή 2.900.000 φράγκα¹.

Μετά τη σύναψη της συνθήκης μισθοφορίας ενώθηκε η Εταιρεία με τα στρατεύματα του δούκα. Πού έγινε αυτό, δεν το ξέρουμε. Ο Μουντανέρ μιλά μόνο γενικά για την άφιξη των Καταλάνων στο δουκάτο της Αθήνας, όπου ο Βάλτερ τους υποδέχτηκε με χαρές και τους κατέβαλε αμέσως το μισθό δύο μηνών². Πολλοί λόγοι συνηγορούν, για το ότι ο δούκας δεν επέτρεψε σ' αυτούς τους αχαλίνωτους πολεμιστές να φτά-

1) *Sassenay, Les Briennes*, σελ. 180.

2) Ο *Hopf*, τ. Α', σελ. 389, θεωρεί πως πέρασαν απ' τις Θερμοπύλες και τη Λοκρίδα, μπήκαν στη Βοιωτία και προσώρας στρατοπέδεψαν στη Θήβα, πράμα απίθανο όσο και αναπόδεικτο.